

<https://doi.org/10.28925/2311-259x.2021.3.8>
УДК 81'(25+374)+811.172

Андрій Козачук

Київський університет імені Бориса Грінченка
вул. Маршала Тимошенка, 13-Б, м. Київ, 04212, Україна
 <https://orcid.org/0000-0002-5508-3152>
a.kozachuk@kubg.edu.ua

ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ ОНЛАЙН-ЗНАРЯДДА В РОБОТІ ПЕРЕКЛАДАЧА З ЛИТОВСЬКОЇ МОВИ

Використання лексикографічних джерел посідає важливе місце у фаховій підготовці та професійній діяльності перекладачів не лише в Україні, але й за її межами. Об'єкт дослідження становлять онлайн-знаряддя, які можливо використовувати при перекладі з литовської мови українською. Метою статті є окреслення переваг і недоліків таких інструментів. Для досягнення поставленої мети застосовано функціональний метод дослідження.

Результати дослідження. Незважаючи на розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, наразі неможливо виконати якісний переклад без участі людини. Якість машинного перекладу також залежить від мовної пари, тому в литовсько-українському перекладі доводиться використовувати мову-посередник (англійську, російську або польську). Найбільш помічним за таких обставин є ресурс «Словник литовської мови» (Lietuvių kalbos žodynas). Він містить декілька розділів, серед яких є двомовний словник для 17 мовних пар, що хоч і не включають української, але включають усі три мови-посередники. Перевагою двомовного словника є велика кількість статей і значень (прямих, переносних, у різних контекстах та граматичних формах), спеціальних маркувань тощо, а також пошук словникових статей із використанням базової латинки. Серед недоліків — нелогічний спосіб форматування тексту і відсутність системи гіперпосилань, яка уможливила би швидкий перехід до будь-якої іншої словникової статті, не вводячи запиту в пошуковий рядок, а також пошук лише за початковою формою слова. В інших розділах ресурсу «Словник литовської мови» є онлайн-перекладач (на основі Google Translate), навчальний субпортал зі складною структурою, термінологічні, орфографічний і словники словоформ, синонімів та антонімів. З огляду на високий ступінь синтетичності литовської мови важливим є словник словоформ, у якому зібрані всі граматичні форми змінюваних литовських слів, що включені до двомовних словників. У цілому перевагами «Словника литовської мови» є доступність та інтуїтивний інтерфейс, а недоліками — велика кількість реклами та одномовний інтерфейс. У перспективі передбачаються подальші емпіричні дослідження особливостей використання цього й інших подібних ресурсів для перекладацької та освітньої діяльності.

Ключові слова: двомовний словник; литовська мова; мова-посередник; переклад; словник литовської мови; словникова стаття; словоформа.

Актуальність обраної теми пов'язана з особливостями фахової підготовки та професійної діяльності перекладачів, а саме з невід'ємним місцем у ній лексикографічних джерел. Згідно з типовою українською освітньо-професійною програмою «Переклад» першого (бакалаврського) рівня, однією з компетенцій, яка розвивається в процесі здобуття цієї професії в закладі вищої освіти, є вміння аналізувати різні одиниці мови та укладати перекладацькі глосарії; ця компетенція також включає обізнаність із сучасними технологіями та програмним забезпеченням для роботи з електронними словниками (Гладуш та ін., 2020). Професіограма перекладача в Сполученому Королівстві Великої Британії описує такі вміння, як вільне володіння хоча б двома іноземними мовами та робота на ПК (*Translator: Job Description*, n. d.). Аналогічний ресурс, присвячений розбудові кар'єри в США, теж передбачає володіння двома мовами та укладання глосаріїв (*Interpreter or Translator*, n. d.).

У цій статті ми розглянемо особливості лексикографічних інструментів, доступних перекладачеві, який працює в межах литовсько-української мовної пари. Проводячи дослідження, ми з'ясували, що різними питаннями в галузі лексикографії займалися А. Вейсбергс, О. Кудоярова, К. Сологуб; роль словників у діяльності перекладачів вивчали Р. Готон, А. Прейслер та інші.

Метою статті є виявити переваги та недоліки загальнодоступних лексикографічних знарядь, які можуть використовуватися при здійсненні прямого перекладу з литовської мови українською.

Як зазначає А. Прейслер, з одного боку, використання інформаційних технологій у роботі перекладача неминуче, але з іншого — лише людина здатна критично осмислювати явища культур, які залучаються до контакту в процесі перекладу (2016, с. 115).

На необхідності вироблення в перекладачів уміння використовувати програмне забезпечення

з підтримкою пам'яті перекладів наголошує зокрема В. Ігнатенко, але вона також вважає, що наразі неможливо здійснити якісний переклад без участі людини (2020, с. 40).

Виокремлені, як зазначено вище, серед вимог до представників перекладацької професії вільне володіння хоча би двома мовами й уміння працювати зі словниками та глосаріями перебувають, на нашу думку, у тісному зв'язку. Так, вільне володіння мовою передбачає зокрема орієнтування в її лексичній підсистемі. Сталий розвиток лексикону мови спричиняє конфлікт між вимогами до програмних результатів навчання за освітньою програмою «Переклад» і рівнем перекладацького володіння лексикою мови, що зумовлює потребу використання в роботі різних довідкових матеріалів, до яких ми відносимо і лексикографічні ресурси.

Одним із таких ресурсів є глосарій, який перекладач укладає самостійно. У наш час цей процес частково автоматизований і передбачає роботу з глосарієм у середовищі спеціального програмного забезпечення, а саме програм із підтримкою технології пам'яті перекладів. Глосарій пов'язаний із конкретним перекладацьким проектом приватним ключем, що забезпечує переклад певної одиниці мови в разі відсутності його в базі пам'яті перекладу (*How to Add a Glossary*, n. d.).

Глосарій, або термінологічний словник у середовищі програми з підтримкою пам'яті перекладів, за словами В. Ігнатенко, є термінологічною базою, яка стає в пригоді при зберіганні специфічних термінів (2020, с. 40).

Логічно, що специфіка такого глосарію залежить головним чином від ступеня наповненості пам'яті перекладів у межах певної мовної пари $A \rightarrow B$, де A в нашому випадку позначає литовську мову, а змінна B — українську, як приклад.

За деякими ознаками до лексикографічних джерел наближаються також вбудовані бази програмного забезпечення машинного або автоматизованого перекладу. Однією з найвідоміших таких програм є Google Translate, у якій алгоритм перекладу базується на методі статистики, тобто при перекладі програма пропонує спочатку ті варіанти відповідників, які використовуються найчастіше.

Однак у цьому дослідженні такі програми не розглядаються, оскільки вони не призначені для професійного використання перекладачами, а також із низки причин не забезпечують належної якості перекладу (особливо в межах литовсько-української мовної пари). Однією з причин такого стану речей ми вважаємо порівняно меншу статистичну базу варіантів відповідників, оскільки прямий переклад із литовської українською виконується значно рідше, ніж, наприклад, з англійської, німецької, російської тощо. Серед інших недоліків баз даних таких програм — порівняно обмежена кількість варіантів відповідників, відсутність спеціальних позначок (щодо граматики, стилістики та ін.) для таких варіантів тощо.

Іншим типом ресурсів, значно популярнішим, є двомовні словники.

У статті, присвяченій порівнянню лексикографічних традицій Латвії та Литви, А. Вейсбергс описує історичний розвиток словникарства в обох країнах. Про Литву він зокрема пише, що двомовні словники, однією з мов у яких є литовська, почали масово створювати після Першої світової війни, коли Литва здобула незалежність і литовська мова набула в країні статусу державної. На сучасному етапі в Литві широко відомі словники, які включають «традиційні» мови — англійську, німецьку, російську, польську, французьку, латиську, а також «новинки» — японську, італійську, іспанську та латину (2010, р. 146).

З часу виходу статті А. Вейсбергса перекладних словників у межах литовсько-української мовної пари не з'явилося, хоча відомо про існування декількох видань розмовників, укладених за участю української лінгвістки литовського походження А. Тараненко (Непокупний & Тараненко, 2004; Тараненко & Тараненко, 2006). З цього випливає, що залучення мови-посередника при використанні лексикографічних засобів у разі прямого литовсько-українського перекладу є неминучим. Історично зумовлено, що найчастіше такою мовою-посередником служить англійська, російська або польська.

Перекладачу також потрібна поінформованість не лише про існування словника як джерела, але й про його особливості. Адже, як пише Р. Готон, перекладний словник приносить значну користь перекладачу, коли той знає, «що від нього очікувати», і коли словник укладений відповідно до певних вимог (2008, р. 116).

Приділимо окрему увагу електронному словнику як явищу. О. Кудоярова та К. Сологуб зазначають, що комп'ютерний словник у порівнянні з паперовим має ширші навігаційні можливості, у ньому створені зручні для користувача зв'язки між об'єктами, а сам словник вважається «самостійним продуктом» (2016, р. 84).

У цьому контексті звернімо увагу на ресурс «Словник литовської мови» (*Lietuvių kalbos žodynas*), доступний в інтернеті за адресою <https://www.lietuviuzodynas.lt/zodynas>. Його стартова сторінка пропонує обрати мовну пару, де однією з мов обов'язково повинна бути литовська. У списку мов, з якого можна обрати, є англійська, російська, іспанська, німецька, французька, польська, італійська, португальська, латиська, естонська, шведська, норвезька, фінська, данська, турецька, японська та китайська — усього утворюються 17 мовних пар (*Lietuvių Kalbos Žodynas*, n. d.).

При переході на сторінку однієї з пар користувачу доступний рядок пошуку слова, а також система посилань у вигляді абетки для пошуку потрібної словникової статті в ручному режимі.

Розглянемо приклад словникової статті на матеріалі слова *ranka* (рука), навівши її повний текст зі збереженим форматом:

ranka 1. (plaštaka) hand ; (nuo plaštakos iki peties) arm ; imti ant rankų take in one's arms ; nešioti ant rankų carry in one's arms ; prk. make much (of); vesti už rankos lead by the hand ; mo (juo) ti **ranka** wave one's hand ; perrašyti **ranka** copy by hand ; spausti ranką shake hands ; **rankas** aukštyn! hands up ! ; liesti/imti rankomis handle ; rankomis neliesi! please , do not touch ! ; 2. prk. (rašysena) hand ; tai ne jo r. it is not his writing ; 3. prk. (pusė): po dešinei (kairei) **rankai** at the right (left) hand ; 4. dgs. prk. (valdžia , valia) hand sg; laikyti savo rankose have/keep in one's hands ; pakliūti į kieno **rankas** fall into smb's hands ; būti kieno rankose be at smb's mercy ; 5. prk. (sutikimas tekėti): pažadėti ranką promise one's hand ; prašyti rankos ask smb's hand ; r. rankon hand in hand ; iš rankų į **rankas** from hand to hand ; būti kieno dešine **ranka** be smb's right hand ; iš pirmų (antrų) rankų at first (second) hand ; numoti **ranka** į ką give smth , smb up as lost/hopeless ; kirsti rankomis strike a bargain ; po **ranka** (near) at hand ; handy , within easy reach ; **rankas** šalin! hands off ! ; r. ranką mazgoja you scratch my back and I'll scratch yours ; nusiplauti **rankas** wash one's hands of it ; su ginklu rankose up in arms ; padėjus ranką ant širdies with one's hand upon one's heart ; jam viskas krinta iš rankų (dėl nemiklumo) he is very awkward/clumsy ; his fingers are all thumbs ; (dėl bejėgiškumo, nenoro ką daryti) he has not the heart to do anything (цит.: *Ranka Angliškai*, n. d.).

Як бачимо, у словниковій статті містяться переклади п'яти значень лексеми *ranka* англійською мовою, які можна стисло описати так: 1 — частина тіла, 2 — почерк, 3 — бік, 4 — володіння / залежність, 5 — різні вирази, фразеологізми тощо.

У випадках 1–4, крім перекладу самої лексеми, подаються фрази з нею:

1) *imti ant rankų* — *take in one's arms* — *взяти в руки* (тут і далі переклад українською наш);

2) *vesti už rankos* — *lead by the hand* — *вести за руку*;

3) *tai ne jo r.* — *it is not his writing* — *це не його рука* (тобто *це не його почерк*);

4) *po dešinei (kairei) rankai* — *at the right (left) hand* — *по праву (ліву) руку*.

У наведених фразах буквальный переклад переважно збігається з адекватним, оскільки такі фрази існують в обох мовах і не є прикладом міжмовної асиметрії. Крім того, при спробі здійснити такий самий, буквальный переклад українською сенс також залишається зрозумілим, що дає можливість вести мову про наявність повних еквівалентів в усіх трьох мовах — оригіналу, перекладу та посередника.

Беручи до уваги різний ступінь аналітичності / синтетичності литовської та англійської мов, робимо висновок про те, що ці фрази служать довідкою не лише щодо семантики лексеми, але

і щодо граматичних форм, необхідних для вживання лексеми в конкретному контексті.

На наш погляд, є цікавою добірка фраз у випадках 4 і 5, де більшість їх — фразеологічні одиниці різних типів. Семантичний аналіз компонентів фразеологізмів також показав близькість литовських та українських фразеологізмів, що зумовлено більшим ступенем спорідненості цих мов між собою, ніж з англійською мовою.

Розглянемо деякі приклади цих фразеологізмів, показавши буквальный переклад литовських та англійських варіантів українською мовою:

5) *būti kieno rankose* — *be at smb's mercy* — «бути в чийхось руках» (лит.) — «бути в чийомусь милосерді» (англ.);

6) *prašyti rankos* — *ask smb's hand* — «просити руки» (шлюбна пропозиція, лит., англ.);

7) *kirsti rankomis* — *strike a bargain* — «ударити руками» (тобто «ударити по руках», лит.) — «укласти угоду» (англ.);

8) *r. ranką mazgoja* — *you scratch my back and I'll scratch yours* — «р.[ука] руку мие» (лит.) — «почеши мені спину, а я почешу тобі» (англ.);

9) *jam viskas krinta iš rankų (dėl nemiklumo)* — *he is very awkward / clumsy* — «йому все випадає з рук (про невмілого)» (лит.) — «він дуже незграбний» (англ.).

У прикладах 5 і 8 ми спостерігаємо добір неповного еквівалента, коли в оригіналі та перекладі використовуються фразеологічні одиниці, також в обох випадках вони стилістично маркують текст, мають подібну семантику, але складаються з різних лексем.

У прикладі 6 вжито повний еквівалент, коли вирази складаються з однакових за семантикою слів і мають однакове значення.

У прикладах 7 і 9 використано описовий переклад.

Згідно із сучасною традицією укладання словників, інформація, що наводиться в розглянутій словниковій статті, покликана допомагати перекладачу зробити вибір значення залежно від контексту. Водночас особливості форматування тексту не сприяють зручній роботі з ним. Наприклад, напівжирним форматуванням виділяється лише група символів, яка збігається з початковою формою лексеми *ranka*: **ranka**, **rankai**, **rankas** (відповідно називний, давальний відмінки однини, знахідний множини). При цьому таке форматування не є морфологічно вмотивованим, оскільки основа слова — *rank-*, і, як результат, у флексіях **-ai** та **-as** частина відформатована напівжирним, а частина — ні. Інші граматичні форми слова — *ranką*, *rankos*, *rankų*, *rankomis*, *rankose* (називний відмінок однини, називний, родовий, орудний, місцевий множини) — взагалі не мають форматування і зливаються з іншим текстом, оскільки не збігаються з початковою формою (називним відмінком однини). Подібний спосіб форматування полегшує роботу в тому разі, коли форма називного відмінка однини має нульову

флексію, але в жодній парадигмі відмінювання іменників у литовській мові такої флексії немає.

Іншим недоліком форматування тексту є те, що литовський та англійський відповідники мають не лише однаковий формат, але також ніяк не відділені один від одного (зокрема між ними не використовуються знаки пунктуації). Такі особливості форматування певною мірою утруднюють сприймання структури словникової статті й роботу зі словником узагалі; тому ми в прикладах 1–9 навмисно відділили оригінал від перекладу за допомогою тире для більш однозначного подання матеріалу.

Ми вважаємо, що робота зі словником була би зручнішою, якби словникові статті містили гіпертекст, тобто були пов'язані системою гіперпосилань з іншими словниковими статтями. Так, у разі потреби пошуку якогось слова з тексту словникової статті, наприклад *mazgoja*, немає прямого гіперпосилання на відповідну словникову статтю. Для переходу до неї необхідно ввести слово в рядок пошуку (хоча загальновідомі опції «Копіювати» і «Вставити» також доступні). При цьому пошук за цією словоформою (3-я особа однини теперішнього часу) не видасть результату. Натомість при введенні форми інфінітиву *mazgoti* необхідна словникова стаття відкривається.

Водночас велику перевагу ми вбачаємо в тому, що пошук слова, яке містить букви з діакритичними знаками, можливий також із використанням базової латинки. Наприклад, словникова стаття, присвячена лексемі *šaltas*, відшукується за обома запитами — і *šaltas*, і *saltas*.

Крім перекладного словника, ресурс містить також декілька інших вкладок у горизонтальному меню вгорі сторінки — *Žodynas* («Словник»), *Vertėjas* («Перекладач»), *Terminai* («Терміни»), *Sinonimai* («Синоніми»), *Frazeologizmai* («Фразеологізми»), *Rašyba* («Правопис»), *Mokslai* («Навчання»), *Kiti* («Інше»). Остання опція розкриває наступне меню — вертикальне, у якому є такі пункти: *Morfologija* («Морфологія»), *Antonimai* («Антоніми»), *Automobilių terminai* («Автомобільні терміни»), *Architektūros terminai* («Архітектурні терміни»), *Jūriniai terminai* («Морські терміни»), *Katalikų terminai* («Католицькі терміни»). Розглянемо їх на предмет того, наскільки вони можуть бути помічними в роботі.

Згадані словники та проаналізований приклад статті з одного з них розташовані у вкладці *Žodynas* («Словник»), тому вдруге на ньому не зупинятимемося.

Vertėjas («Перекладач») — ресурс, призначений для миттєвого автоматизованого перекладу. Інтерфейсом він схожий на сервіс «Google Translate», оскільки використовує його алгоритми в роботі. Він дає можливість обрати мови оригіналу та перекладу зі списку з 45 мов, серед яких є й українська. Проте якість перекладу в межах литовсько-української мовної пари недостатня

для використання цього ресурсу в перекладацькій діяльності.

Розділи *Terminai* («Терміни»), *Sinonimai* («Синоніми»), *Frazeologizmai* («Фразеологізми»), *Antonimai* («Антоніми»), *Automobilių terminai* («Автомобільні терміни»), *Architektūros terminai* («Архітектурні терміни»), *Jūriniai terminai* («Морські терміни») та *Katalikų terminai* («Католицькі терміни») є окремими одномовними словниками. Вони функціонують за принципом звичайного двомовного словника, проте кількість лексем у них значно менша.

Розділ *Mokslai* («Навчання») має власну структуру. До нього входять такі компоненти, як *Rašiniai* («Есеї»), *Kursiniai darbai* («Курсові роботи»), *Referatai* («Реферати»), *Pratybų Atsakymai* («Відповіді на практичні завдання»), *Įkelk* («Завантажити [на сервер]»). Оскільки зміст цього розділу перебуває за межами обраної теми, ми залишимо його детальний аналіз на майбутнє.

З огляду на високий ступінь синтетичності литовської мови зазначимо, що на окрему увагу заслуговує розділ *Morfologija* («Морфологія»), у якому зібрані всі граматичні форми змінюваних литовських слів, що включені до двомовних словників. Згідно із загальною інформацією на головній сторінці розділу, він налічує понад 2,5 млн словоформ для понад 60 тисяч слів. Використання цього розділу є особливо актуальним при роботі з випадками омонімічних або паралельних словоформ.

Таким чином, з-поміж знярядь, доступних перекладачеві з литовської мови онлайнний ресурс <https://www.lietuviuzodynas.lt/zodynas> займає важливе місце. Він є потужним лінгвістичним порталом, який містить у собі низку двомовних словників для перекладу слів із литовської та литовською мовою, а також декілька спеціалізованих словників литовської мови, які можуть бути корисними в роботі перекладача, що має справу з литовською мовою. Серед переваг ресурсу зазначимо його доступність (відсутність особливих високих системних вимог), відсутність плати за користування та інтуїтивний інтерфейс. Водночас мають місце недоліки, наприклад велика кількість таргетованої реклами на всіх сторінках ресурсу, недостатньо логічне форматування тексту, а також відсутність інтерфейсу іншими мовами, крім литовської, що звужує цільову аудиторію ресурсу.

У перспективі передбачаються подальші емпіричні дослідження особливостей використання цього й інших подібних ресурсів для перекладацької та освітньої діяльності, пов'язаної з литовською мовою і литовсько-українською мовною парою.

Покликання

Гладуш, Н., Мілова, О., & Козачук, А. (2020). *Освітньо-професійна програма 035.041.03 Переклад (англійська мова) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти*. Київський університет імені Бориса Грінченка. https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vstupnikam/if/2020/OP_ENG_Per.pdf

- Ігнатенко, В. (2020). Використання сучасних інформаційних технологій у підготовці майбутніх філологів. *Іноземні мови*, 1, 37–42. <https://doi.org/10.32589/1817-8510.2020.1.197401>
- Кудоярова, О., & Сологуб, К. (2016). Специфіка укладання електронних навчальних словників вузької спеціалізації (на прикладі термінології в галузі авіапілоту). *Гуманітарний часопис*, 3, 83–88. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/617053.pdf>
- Непокупний, А., & Тараненко, А. (2004). *З України до Литви: українсько-литовський розмовник*. Волинська обласна друкарня.
- Тараненко, А., & Тараненко, О. (2006). *Литовсько-український розмовник = Lietuvių-ukrainiečių pokalbių knygelė*. Християнське життя.
- Gauton, R. (2008). Bilingual Dictionaries, the Lexicographer and the Translator. *Lexikos*, 18, 106–118. <https://doi.org/10.4314/lex.v18i1.47246>
- How to Add a Glossary*. (n. d.). Matecat. <https://site.matecat.com/support/managing-language-resources/add-glossary>
- Interpreter or Translator*. (n. d.). Truity. <https://www.truity.com/career-profile/interpreter-or-translator>
- Lietuvių kalbos žodynas*. (n. d.). LIETUVIUZODYNAS.LT. <https://www.lietuviuzodynas.lt/zodynas>
- Praisler, A. (2016). Disempowering the Translator as Intercultural Mediator. The Age of the New Media. *Cultural Intertexts*, 6(6), 112–123. https://www.researchgate.net/publication/345311407_Disempowering_the_Translator_as_Intercultural_Mediator_The_Age_of_the_new_Media
- Ranka angliška*. (n. d.). LIETUVIUZODYNAS.LT. <https://www.lietuviuzodynas.lt/lietuviu-anglu-zodynas/Ranka>
- Translator: Job description*. (n. d.). Target Jobs. <https://targetjobs.co.uk/careers-advice/job-descriptions/279503-translator-job-description>
- Veisbergs, A. (2010). Translators' Tools: Latvian And Lithuanian Bilingual Lexicographical Tradition Compared. *Vertimo Studijos*, 3, 131–149. <https://doi.org/10.15388/VertStud.2010.3.10595>
- kalavrskoho) rinvnia vyshchoi osvity* [Curriculum 035.041.03 Translation (the English language) of the first level of the higher education (Bachelor of Arts)]. Borys Grinchenko Kyiv University. https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vstupnikam/if/2020/OP_ENG_Per.pdf
- How to Add a Glossary*. (n. d.). Matecat. Retrieved December 2, 2020. <https://site.matecat.com/support/managing-language-resources/add-glossary>
- Ihnatenko, V. (2020). Vykorystannia suchasnykh informatsiinykh tekhnolohii u pidhotovtsi maibutnykh filolohiv [Usage of modern informational technologies in the process of professional training of philologists]. *Foreign languages*, 1, 37–42. <https://doi.org/10.32589/1817-8510.2020.1.197401>
- Interpreter or Translator*. (n. d.). Truity. <https://www.truity.com/career-profile/interpreter-or-translator>
- Kudoiarova, O., & Solohub, K. (2016). Spetsyfika ukladannia elektronnykh navchalnykh slovnykiv vuzkoi spetsializatsii (na prykladi terminolohii v haluzi avtopilotu) [Specificity of electronic educational narrow focus glossary compilation (based on the example of terminology of the autopilot subject)]. *Journal of the Humanities*, 3, 83–88. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/617053.pdf>
- Lietuvių kalbos žodynas*. (n. d.). LIETUVIUZODYNAS.LT. <https://www.lietuviuzodynas.lt/zodynas>
- Nepokupnyi, A., & Taranenko, A. (2004). *Z Ukrainy do Lytvy: ukrainсько-lytovskyi rozmovnyk* [From Ukraine to Lithuania: Ukrainian-Lithuanian phrasebook]. Volyn Regional Publishers.
- Praisler, A. (2016). Disempowering the Translator as Intercultural Mediator. The Age of the New Media. *Cultural Intertexts*, 6(6), 112–123. https://www.researchgate.net/publication/345311407_Disempowering_the_Translator_as_Intercultural_Mediator_The_Age_of_the_new_Media
- Ranka angliška*. (n. d.). LIETUVIUZODYNAS.LT. <https://www.lietuviuzodynas.lt/lietuviu-anglu-zodynas/Ranka>
- Taranenko, A., & Taranenko, O. (2006). *Lytovsko-ukrainskyi rozmovnyk = Lietuvių-ukrainiečių pokalbių knygelė* [Lithuanian-Ukrainian phrasebook]. Khrystyianske zhyttia.
- Translator: Job description*. (n. d.). Target Jobs. <https://targetjobs.co.uk/careers-advice/job-descriptions/279503-translator-job-description>
- Veisbergs, A. (2010). Translators' Tools: Latvian And Lithuanian Bilingual Lexicographical Tradition Compared. *Vertimo Studijos*, 3, 131–149. <https://doi.org/10.15388/VertStud.2010.3.10595>

References (translated and transliterated)

- Gauton, R. (2008). Bilingual Dictionaries, the Lexicographer and the Translator. *Lexikos*, 18, 106–118. <https://doi.org/10.4314/lex.v18i1.47246>
- Hladush, N., Milova, O., & Kozachuk, A. (2020). *Osvitno-profesiina prohrama 035.041.03 Pereklad (anhliiska mova) pershoho (ba-*

Andrii Kozachuk

Borys Grinchenko Kyiv University, Ukraine

LEXICOGRAPHICAL ONLINE SOURCES IN THE WORK OF THE TRANSLATOR FROM THE LITHUANIAN LANGUAGE

The use of lexicographic sources plays an important role in the professional training and professional activity of translators not only in Ukraine but also abroad. The object of the article are online tools that can be used when translating from Lithuanian into Ukrainian. The purpose of the study is to outline the advantages and disadvantages of such tools. To achieve this goal a functional research method was used.

The results of the study. Despite the development of information and communication technologies, it is currently impossible to perform a translation of high quality without human participation. The quality of machine translation also depends on the language pair, so the Lithuanian-Ukrainian translation has to use an intermediary language (English, Russian or Polish). The resource called "Dictionary of the Lithuanian language" (Lietuvių kalbos žodynas) appears to be most useful in such circumstances. It contains several sections, including bilingual dictionaries for 17 language pairs. Though they do not include Ukrainian, but they include all three intermediary languages mentioned. The advantage of the bilingual dictionary is the large number of entries and meanings (direct and figurative, as well as ones in different contexts and grammatical forms), special markings, etc., also the search for dictionary entries by means of the basic Roman characters. Disadvantages include the illogical way of formatting the text and the lack of a hyperlink system that would allow the user to quickly jump to any other entry without entering a query

in the search bar, as well as searching only the basic grammatical word-form. Other sections of the Dictionary of the Lithuanian Language also have the online translator (based on Google Translate), the training subportal with a complex structure, the dictionaries of terms, spelling, word forms, synonyms and antonyms. Given the high degree of inflectedness of the Lithuanian language, the dictionary of word forms is important, for it comprises all grammatical forms of inflected Lithuanian words included in the bilingual dictionaries. In general, the advantages of the “Dictionary of the Lithuanian language” are accessibility and intuitive interface, and the disadvantages make a large number of advertisements and a monolingual interface. The perspective research is possible as empirical study of the considered and similar resources in the context of their use in translation and education.

Keywords: identity; self-identification; mental values; dramatic writing; destruction of Soviet narratives; totalitarian trauma; subjectivity; author’s vocabulary; semantic metametaphor.

Стаття надійшла до редколегії 14.02.2021